SLOVENEC.

Političen list za slovenski národ.

Po pošti prejeman velja: Za celo leto predplačan **15 gld.**, za pol leta **8 gld.**, za četrt leta **4 gld.**, za en mesec **1 gld. 40 kr.**
V administraciji prejeman veljá: Za celo leto **12 gld.**, za pol leta **6 gld.**, za četrt leta **3 gld.**, za en mesec **1 gld.** V Ljubljani na dom pošiljan veljá **1 gld. 20 kr.** več na leto. Posamezne številke veljajo **7 kr.**
Naročnino prejema opravništvo (administracija) in ekspedicija, Semeniške ulice št. 2, II., 28.

Naznanila (inserati) se sprejemajo in veljà tristopna petit-vrsta: 8 kr., če se tiska enkrat; 12 kr če se tiska dvakrat; 15 kr., če se tiska trikrat. Pri večkratnem tiskanji se cena primerno zmanjša
Rokopisi se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.
Vredništvo je v Semeniških ulicah h. št. 2, I., 17.
Izhaja vsak dan, izvzemši nedelje in praznike, ob ½6. uri popoludne.

Štev. 79. **V Ljubljani,** v soboto 6. aprila 1889. **Letnik XVII.**

Državni zbor.

Z Dunaja, 5. aprila.

Budgetna razprava.

(28. dan.)

Vžitninski davek.

Skoraj vsako leto se pri vžitninskem davku vrši obširna razprava, pri kateri se v prvi vrsti dunajski poslanci pritožujejo o nasipih, ki obdajajo dunajsko mesto. Tudi letos je bilo tako. Govorili so včeraj o tem davku štirje levičarski govorniki, ki so vsak svoj lek priporočali za odpravo vžitninskega davka.

Poslanec Fridrih Suess je povdarjal, naj se namesto vžitninskega davka po tako imenovanih zaprtih krajih raje po celi državi vpelje državni vžitninski davek. Ta davek bi bil po taki razredbi sicer res manjši, kakoršen je sedaj, ali vžitninski davek je po mnenji istih gospodov krivičen, ker obdačuje za vsakdanji živež potrebne reči. In vendar hočejo ti gospodje z nasvetom državnega vžitninskega davka to krivico še bolj razširiti. Kje je torej doslednost?

Veliki davčni politik dr. Menger zopet méni, naj se namesto vžitninskega davka vpelje še posebna naklada na žganje, Proskowetz pa je priporočal, da se po zgledu drugih držav tudi pri nas vpelje davek od prižigalnih klinčkov. Ta predlog je bil od nekaterih poslancev že lani sprožen in bo prilično tudi obveljal, ne bi pa trdil, da potem poneha vžitninski davek.

Samo dr. Herbst ni imel nobenega posebnega nasveta za odpravo dunajskih ogradb. On je le trdil, kar že vsakdo vé, da te ogradbe in nasipi močno zavirajo prospeh in razvitek dunajskega mesta, ter priporočal resolucijo, ki vladi naklada dolžnost, vse za odpravo teh nasipov potrebne reči pripravljati. Že v budgetnem odseku je finančni minister rekel, da nemudoma opusti dotične ogradbe, ako mu dovolijo, da napravi mitnice zunaj dunajskih predkrajev. Ali prebivalci teh predkrajev se branijo plačevati vžitninski davek, katerega so zdaj prosti, kar je tudi čisto prav in umevno. Herbst pa tudi ni vedel, kako bi se dala država odškodovati za odpadek vžitninskega davka. On le tirja, da se odpravijo nasipi okrog Dunaja; ali vlada po tej odpravi na Dunaji dobi še kaj vžitnine ali ne, ali se z Dunajem tega davka oprosté tudi druga zaprta mesta ali ne, to njemu nič mar, za to naj vlada sama skrbi.

Poslanec Plener je o tej resoluciji predlagal glasovanje po imenih; Dunajčani naj zvedó, jim li državni zbor kaj privošči ali ne. Ker je nemško-konservativni klub in tudi nekaj poslancev Hohenwartovega kluba glasovalo za dotično resolucijo, bila je sprejeta s 108 glasovi proti 87.

Olomuški kardinal pa župnik Weber.

Pred sklepom včerajšnje seje izročil je poslanec Heinrich samostalni predlog, naj se izbere poseben odsek 18 članov, ki naj preiskuje razmere mej olomuškim kardinalom in poslancem župnikom Weberjem. Župnik Weber ima navado govoriti jako šaljivo in porogljivo in s svojimi govori vzbuja veliko veselost. Kardinalu Fürstenbergu se ne zdi dostojno, da bi bil duhovnik zbornici za šaljivca, zato je bil dekanu župnika Weberja poslal pismo, v katerem mu pravi, da je Weber vsled poslanstva predolgo z doma in da župnija trpi škodo. Naj mu torej sporoči, da se odpové poslanstvu. Dekan je pa škofa prosil, naj tega ukaza župniku Weberju ne daje. Kardinal se res potolaži, zlasti ko je prišla še neka deputacija volilcev kardinala prosit, da bi bil župnik Weber še dalje njih poslanec. Kardinal vsled tega piše Weberju, da smé poslanstvo za deželni in državni zbor sprejeti, vendar pa izreka željo, naj v zbornici nikar ne govorí, ker njegovi govori niso dostojni in se za duhovnika ne spodobijo. Reč bi bila najkraje in najhitreje rešena, če bi se bila kardinal in župnik mej seboj pogovorila. Kardinal poslancu ni prepovedal govoriti, ampak izrekel je le željo, naj ne ima več takih šaljivih in nedostojnih govorov; župnik naj bi bil šel k škofu in mu rekel: Ker vidim, da Vam moj sedanji način govorjenja ni všeč, si bom v prihodnje prizadeval govoriti resno in dostojno. S tem bi bila stvar dognana, ne da bi bila prišla v javnost, ali pa celó v zbornico, ki z olomuškim kardinalom nima nič opraviti.

Zatirani Nemci.

Tudi dve interpelaciji ste bili včeraj izročeni predsedništvu. Eni sta botrovala grof Lažanský pa dr. Kronawetter, ki sta brambovskega ministra opozarjala, da je policija nedavno prijela tri razgrajalce vojake, ki jih je pa neki rezervini častnik oprostil, češ, da jih on sam tira v zapor. Vprašata torej, po katerem zakonu je mogel častnik, ki izvan službe vojaške obleke ne smé nositi, kaj tacega storiti? In kako hoče minister v prihodnje to zabranjevati?

Bolj pomenljiva je bila interpelacija poslancev Knotza in Kindermanna, katerima ni prav, da se imajo pri najvišjem sodišču za češke in poljske razsodbe nastaviti češkega in poljskega jezika zmožni referenti. Na ta način, pravita, Nemci zopet zgubé veliko uradniških služb in se najvišje sodišče čedalje bolj slavizuje. Vprašata torej justičnega ministra, ali res kaj tacega namerava, in kako opravičuje odredbo? Raje naj bi bila povdarjala, naj se Nemci učé slovanskih jezikov, da jim ne odhajajo službe, za katere je treba znanje katerega slovanskega jezika.

Danes je obširna razprava o soli za živino. Dr. Roser je na levici, Hausner pa na desnici povdarjal to za živinorejce silno važno zadevo in vladi priporočal ugodno rešitev. Hausner je za Galicijo predlagal tudi poseben nasvèt, ki je pa vzbudil splošnji upor. Beer in Lienbacher sta povdarjala, da privoščita Poljakom cenejšo sol, da jo pa tirjata tudi za druge dežele in da ne gré te zadeve reševati zamo za Galicijo, ampak mora biti ob enem rešena za vse dežele.

Imajo li postati učitelji naši licemerci?

Popolnoma opravičeno je odbil knez Liechtenstein takozvane liberalne veličine z ironijo, da z viso-

LISTEK.

Kulturna razmišljavanja.

Protivja se dotikajo. Dandanes so mnogi berači drzni, toda mnogo je tudi sramožljivih — prvi se povsod rinejo naprej, na površje, slednji v kót; isto godi se med literarnim svetom. Kateri človek, seveda tudi literarni človek, ne nosi glave, čela ponosno pokonci in se sramuje zasluge svoje izpostavljati pred okna velemôž, ta je danes potisnen v kót in zgine — pozabljen!

Strah spreletava človeka, ko čita dan za dnevom o tolikih samomorih. Čemu neki toli samomorov? Kaj pa je samomor? Nagon ali enerčija življenja goni ta človeški stroj kakor pero v žepni uri. Pero žene, goni, poganja stroj, toda sam odvija z osi, in ustavil bi se stroj, ko bi ne bilo ključka za navijanje. Ta ključek je nadeja, upanje v boljše življenje. Dokler človek ni izgubil tega ključka, urica lepo gre, če tudi včasih ne kaže prav. Čudno je, da dandanes toli ljudi izgubi ključek od ure. Seveda se urice izdeljujejo brez ključka, stare urice na sidra s ključki se izgubljajo in niso več v šegi. Moderni urarji vdevljejo v žepne urice navijalni stroj, zaradi tega nisem prijatelj remontvarek. Novošegno filozofijo, ki vso pomanjkljivo silo vlaga v človeka — smatram za take remontvarke.

Čital sem te dni, da je od smrti kralja Ludovika bavarskega v osodnem štarenberskem jezeru vže devet parov nesrečno zaljubljenih tam nasilno konec storilo svojemu življenju. Živimo v samomornem veku. Tak vek ne more biti zdrav, drvimo k propadu in zgubljamo ključek od ure.

„Kadarkoli krstim kacega novorojenčka, — rekel mi je te dni duhovnik-sošolec — skoro vselej se vprašam v duhu: kaj bode iz tega otroka? Po čem bode stezal ročice svoje, bodo li grabile zlató ali se potapljale v kri človeško, ali bodo objemale človeštvo v krščanskem usmiljenji? Kaj bode prihajalo iz njegovih usten, ali besede resnice ali laži, blagoslova ali kletstva, požrtvovalnosti ali sleparije? Na čem bode ležalo telo njegovo: v zaprašenih pérnicah razkošja ali na trdi postelji neprestanega stradanja? Kaj se bode izluščilo iz tega črvička torej: kak debelušni šef ali suh diurnist, dostojanstvenik ali kak dvastotni penzijonist?“

Slavni ameriški humorist Mark Twain napil je nedavno svojemu novorojenčku v tem-le smislu: „Vi, gospodje častniki (oženjeni), pritrdite mi, da vi takoj, ko se prikaže tak-le frtavček v rodbini, resignujete. Kajti od tega trenotja prevzame povelje mali otročiček. Vaš novi poveljnik presneto malo vpraša po vremenu, mrazu in gorkoti, in ukazuje in vežba brezobzirno. On naganja k hitremu stopanju, včasih tudi v dir. Z vami pa ravná tudi celó neuljudno, dà, impertinentno.

Tak poveljnik ne dá pokoja ni po dnevu, ni po noči.

Nakrat mu šine v glavo in učini „alarm“, če treba o polunoči. Ko ste, gospodje, čuli grmenje topov, tu ste bojaželjno sledili temu gromu, toda oglasi naj se vaš domači poveljnik, kar bežite pred njim in si mašite ušesa. Marsikak zahteva od vas takih uslug, kojih bi vas bilo sram v dušo na vojni. In se vjema li to z dostojanstvom „gentlemana“, ako od njega zahteva tak despot steklenko z mlekom?

Vprašam vas, ali ste vi, poveljniki, katerikrat pomišljali na to, da se boste stavili po robu svojemu velitelju v zibelji?

Tak debelušček dá vam več opraviti, nego ves generalni štab. In kaj še le, ako vam Bog pošilja namesto jednega, kar dva. Beseda dvojčki pomeni

čine učenosti svoje gledajo na verne katoličane, kakor na nevedneže, mračnjake — ignorante. Slovenski poslanec č. g. K. Kluu je odbil slične nadutosti, rekoč, da oholi liberalci nikoli ne bodo klicani za sodnike v verskih zadevah. Učiteljica naša v veronauku je sv. Cerkev, njeni škofje in duhovniki opravljajo učiteljski urad. Po Liechtensteinovem predlogu imajo učitelji pri poučevanji v veronauku po okoliščinah pomagati in s svojim dobrim vzgledom prispevati k verskemu vzgojevanju otrok.

Toda v slednjih besedah tiči zagonetka. Marsikak mlad učitelj, nasičen z vêdo, koja se ne vjema z veronaukom, bode vskliknil: „Ko bi moral učiti deco katekizem, hoditi k velikonočni spovedi, lepo in dostojno se obnašati v cerkvi, biti bi moral licemerec.“ Kaj lehko se na te besede odgovori: Kdo neki ga je pa silil, da je postal učitelj, ko je vsled doslej veljavne šolske postave šoli namen po §. 1.: „deco vzgojevati nravno-versko“?

Kdor hoče biti učitelj katoliških otrok, kdor ima deco navajati k nravnosti in verstvu, isti vže vsled prirojenega razuma ne sme ziniti pred otroci česa, kar bi bilo pohujšljivo za vero in cerkev in kar bi omajalo versko mišljenje otrokovo. Kdor ima deco navajati k nravnosti in pobožnosti, ne sme smešiti cerkvenih obredov, ker s tem bi se pohujšali otroci. Pravico to zahtevati ima cerkev, stariši in država. Zahtevati pa, da bi učitelj imel to ali ono notranje prepričanje svoje, te pravice ne more imeti nikdo.

Toda država ima pravico in dolžnost njena je, ustanavljati šole in učiteljske zavode tako, da se neguje in krepi versko prepričanje pri dijakih in gojencih. Kdor noče otrok kot katoličan vzgojevati katoliški, naj se ne vtira kot volk v ovčji koži v učiteljsko službo, sicer mora postati licemerec. Kakor se nihče ne sili, da postane duhovnik, istotako se nihče ne sili v učiteljski stan.

Znano je, da so med nemškimi visokošolci tudi taki, ki so bolj naklonjeni nemškemu cesarstvu, Nemčiji, nego Avstriji, ki časté nemškega cesarja in so, s kratka rečeno, po svojem mišljenji in prepričanji pravi Prusaki. Toda država še nikoli ni oprostila teh duhovnih „Prusijanov“ vojaške službe, da, zavezuje je k prisegi, da bodo našemu cesarju služili zvesto in udano. In ko bi ne hoteli, bi jim vže posvetili na pristojnem mestu.

Čemu neki jemlje država take „licemerce“ v vojake, zakaj jih ne vpraša, hočejo li prostovoljno in s prepričanjem služiti cesarju kot vojaki? Marsikdo bode odgovoril: Ker to zahteva blagor države, da zmožen mladenič služi hoté ali nehoté.

Mi pa pravimo: blaginja rodbine, blaginja cerkve, blaginja države zahteva, da učitelj z besedo in vzgledom vzgojeva deco v njeni veri. Licemercev nečemo, — imeti pa hočemo dobre vzgojitelje, imeti hočemo veliko učiteljev, katoličanov iz prepričanja, in za vzgojevanje takih učiteljev poskrbi naj država v zvezi in sporazumljenjem cerkve.

Ukazi na podlagi zdravstvenega zakona za Kranjsko.

△ Meseca februarija minolega leta smo obširneje govorili o zdravstvenem zakonu za Kranjsko, ki ga je sklenil deželni zbor.

Ko so ponehale ranocelniške službe, čutili smo po naših deželah pomanjkanje zdravnikov, ker ni bilo naraščaja. Celi okraji so bili brez zdravnikov, ker promovirani zdravniki so iskali zaslužka večinoma v mestih, kjer je gotovejše plačilo in ugodnejše življenje. Pomanjkanje zdravnikov pa bi bilo vedno večje, ko ne bi bile zistemizovane zdravniške službe. Ker pa bi bili za posamezne občine troški preveliki, prevzel bode po novi zdravstveni postavi deželni zaklad oni del plač, ki presega dveodstotno naklado na direktne davke. Tudi petletnice in pokojnine v slučaji umirovljenja bodo zdravniki dobili iz deželnega zaklada.

Ta postava je veljavna z dne 29. aprila 1888. Na podlagi te postave je c. kr. deželna vlada dne 3. aprila t. l. razglasila ukaze, s katerimi se vravnava zdravstvena služba po občinah vojvodine Kranjske, brez deželnega stolnega mesta Ljubljane. Pod A. so razdelitev dežele Kranjske v zdravstvena okrožja, istih imena in stanovališča okrožnih zdravnikov, pod B. službeno navodilo okrožnim zdravnikom in pod C. pristojbinska tarifa za zdravniške opravke in pota v javni službi.

Zdravstvena okrožja so večinoma razdeljena po sodniških okrajih. Stanovališča okrožnih zdravnikov so navadno v sedežih okrajnih sodišč. Tako je postojinsko okrajno glavarstvo razdeljeno v zdravstvena okrožja: Postojina, Ilirska Bistrica, Senožeče in Vipava. Isto tako so stanovališča okrožnih zdravnikov v imenovanih štirih krajih.

Kočevsko okrajno glavarstvo je razdeljeno v tri zdravstvena okrožja: Kočevska Reka, Velike Lašče in Ribnica; stanovališča okrožnih zdravnikov ravnotam.

Krško okrajno glavarstvo ima štiri zdravstvena okrožja: Krško, Kostanjevica, Mokronog in Radeče. Okrožni zdravniki bodo bivali v Kostanjevici, Mokronogu, Radečah in na Raki, ker je v Krškem že tako c. kr. okrajni zdravnik.

Kranjsko okrajno glavarstvo je razdeljeno v zdravstvena okrožja: Škofja Loka, Železniki, Kranj, Cerklje in Tržič, ki so tudi stanovališča okrožnih zdravnikov.

Ljubljansko okrajno glavarstvo ima zdravstvena okrožja: Ljubljana, Šmarije in Vrhnika; stanovališča okrožnih zdravnikov ravnotam.

Litijsko okr. glavarstvo šteje dvoje okrožij: Litija in Zatičina, s stanovališči zdravnikov v Litiji in Št. Vidu.

Logaško okrajno glavarstvo ima okrožja: Idrija, Lož, Logatec in Cirknica; stanovališča zdravnikov v Idriji, Loži, Planini in Cirknici.

Radovljiško okrajno glavarstvo ima okrožja in stanovališča zdravnikov: Kranjska Gora, Radovljica, Bled in Boh. Bistrica.

Novomeško okrajno glavarstvo je razdeljeno v tri okrožja: Novo Mesto, Žužemberk in Trebnje, ki so ob jednem stanovališča zdravnikov.

Kamniško okrajno glavarstvo je razdeljeno v okrožji: Brdo in Kamnik s stanovališči zdravnikov v Prevojah in Kamniku.

Črnomaljsko okrajno glavarstvo je razdeljeno v okrožji: Metlika in Črnomelj, kjer bodeta bivala tudi okrožna zdravnika.

Vseh zdravstvenih okrožij je torej 37 in ravno toliko stanovališč okrožnih zdravnikov. Največje zdravstveno okrožje je ljubljansko, ki šteje 28.983 prebivalcev, najmanjše Boh. Bistrica, ki šteje le 4477 prebivalcev.

Službeno navodilo okrožnim zdravnikom našteva razmerje okrožnih zdravnikov proti političnim in samoupravnim oblastvom, dolžnosti v občinskih zdravstvenih stvareh, pri zvrševanji zdravstvene policije, nadzorovanja bromih, zdravstvenega stanja ljudi in živali, dolžnosti gledé nalezljivih bolezni, epidemij, cepljenja kozâ, ogledovanja mrličev, zdravljenja bolnih ubožcev, odganjancev itd.

Pristojbinska tarifa določuje pristojbine za zdravniške opravke in pota v javni službi. V zdravstveno-policijskih in sodno-zdravniških stvareh po naročilu političnih, oziroma sodnih oblastev bode zdravnik dobival dnevščine in pristojbine iz državnega zaklada, za cepljenje kozâ in revizijo ter preiskovanje odganjancev iz deželnega zaklada, za oglede mrličev bodo stranke plačevale v stanovališči zdravnikovem po 30 kr., zunaj stanovališča po 50 kr.; za zdravljenje ubožcev bodo plačevale županije, za pomoč okrožnega zdravnika na korist posameznih občin dotične občine. Pri daljavah nad 4 kilometre gré okrožnemu zdravniku, ako je porabil za obisk pol dneva, 1 gld., za celi dan 2 gld.

Ker je zdravje med zemeljskimi blagri človeškimi prvi pogoj srečnemu življenju in ker so narodi krepki in delavni, ako so zdravi na telesu in duhu, zato bodo z novo zdravstveno organizacijo vrejene zdravniške službe na Kranjskem, in naša dežela se bode mogla v tem oziru meriti z vsako drugo.

Govor poslanca Kluna

v državnozborski seji dne 21. marca t. l.

IV.

Vse te razprave, o katerih sem sedaj govoril, me pa niso takó neprijetno dirnole, kakor konečne besede, s katerimi se je dr. Grégr obrnil do kneza Liechtensteina, zaradi tega pa si tudi jaz dozvoljujem obrniti se do gospoda Grégra ter reči: Vi, gospod Grégr, poznate zgodovino bolje nego jaz, vedeti morate tedaj tudi, da so v oni slavni dôbi, o kateri ste govorili, živeli sijajni plemenitaški rodovi, ki so takrat zvesto stali na strani češkega naroda, ki so ž njim delili tugo in radost, katerih zastopniki pa dandanes niso več na strani češkega naroda, marveč mej njegovimi najbolj zagrizenimi sovražniki. (Prav res! na desnici.) Če se tedaj, kakor ste Vi storili, hudodelstvo pradedov prišteva mej grehe sedaj živečih, morale bi se tudi zasluge pradedov proslavljati za zasluge sedanjega rodu. Komu pa bo prišlo na um, da bo češki narod tem možem samó zaradi tega postavljal častne spomenike, ker so bili njihovi pradedje poštenjaki? Ali je tedaj prav, tako napadati ter očitati čin pradedov za pregreho možu, ki je vsikdar kazal odkritosrčno in zvesto prijateljstvo za češki narod? (Dobro! dobro! na desnici.) To, gospôda moja, ni lepo, to ni plemenito, to ni krščansko in menim, tudi ne husitsko. (Dobro! na desnici. — Poslanec Dürrich: Liberalno!)

Stranka takozvanih Mladočehov in nemška liberalna opozicija sta si stali dosedaj sovražno nasproti, kar je koncem svojega govora tudi še izrečno naglašal gospod poslanec dr. Grégr.

Toda kakor sta bila nekdaj Herodež in Pilat mejsebojna sovražnika, potem pa sta postala prijatelja, ko je bilo treba obsoditi Gospoda, take so tudi gospodje iz opozicije in gospodje Mladočehi včeraj postali „debeli“ prijatelji (Veselost na desnici), ko se je šlo za obsodbo verske šole. (Prav dobro! na desnici.) Včeraj se je tedaj doseglo sporazumljenje ali združenje obeh strank. Knotz in Grégr, Grégr in Knotz sta se spravila včeraj ter pokazala, da je ravno verska šola, ki bi ju mogla približati enega k drugemu. Ravno zaradi tega pa obžalujem včerajšnji govor in sicer v interesu češkega naroda, ker je gospod poslanec vedno navajal le češki narod. Ali se je češki narod, katerega vztrajnosti in značajnosti se moramo zahvaliti, da smo prišli tje, kjer smo danes, res takó globoko pogreznil, da sedaj opravlja posel za nemško-liberalno opozicijo? (Prav dobro! na desnici.) Češki narod je katoliški narod

(Dalje v prilogi.)

v rodbinskem slovarji neprestani nemir; če pa Bog dá celó trojčke, pomeni to večno revolucijo.

Toda, gospodje, skrbite, da iz teh smrčkov v dvajsetih letih vzgojite dobre občane in tudi vojake. V tem trenotji se v naših državah — ameriških — ziblje nad štiri milijone zibeljk, in v njih nedvojbeno spančkajo veliki možje, prihodnji ponos domovine. Ko bi že zdaj vedeli, kateri da so! V nekateri zibeljki gotovo že zdaj vse spravlja do obupnosti — prihodnji admiral. V drugi zibeljki zopet pomežikava bodoči zvezdogled, ki bode z daljnogledom premerjaval mlečno cesto. In zopet v drugi zibeljki se napenja in rentači nad vsemi domačimi prihodnji predsednik Zjedinjenih držav; tik njega pa vidimo 60.000 druzih zibelj, v kojih z nožicami utripljejo prihodnji lenuhi in lovci za uradi. V zibeljih pa vidim tudi bodoče milijonarje, koji se že zdaj vadijo izsesavati kri, mast in pót ljudski.“

Takó M. Twain; čitatelja samo toliko prosim, naj si pamti besede njegove za slučajno napitnico. Kaj bi neki počela mati tacega črvička, ko bi slutila, da si bode za dvajset ali trideset let sam vzel življenje, in da bode klel mater, koja ga je porodila?

Sploh pa dobro vém za neki protilek zoper vsa samomorstva. Nedavno so poslali trapisti iz južne Afrike v Evropo oklic vsem grešnikom in obupnikom s pozivom, naj pridejo k njim in med njimi ostanejo. Pred vsem morejo potrebovati zapravljive sinove, ki so v bujnem življenji zapravili posestva svoja in ugonobili i zdravje, in sedaj ne vedó druge pomoči, nego — revolver! Oni se ne sramujejo ni lopov, ki so domá prestali kazen, samo upirati se ne smejo poštenemu delu

Trapistom so dobrodošli učeni in neučeni, pesniki in prozajiki, filozofi, potepuhi in petrolejci, z jedno besedo, vsakovrstni ljudje, bodisi da delajo s peresom ali motiko, samo imeti morajo malo dobre volje. Potrebovati pa ne morejo lenuhov.

Trapisti imajo jako izbornega zdravnika, ki zdravi najhujše bolezni, zlasti zastarele: črevesno vnetje, kolero, trganje, protín itd. Káp ali mrtvoud, kojega se tako bojé nekateri ljudje, nima prostora pri trapistih. Tù lehko vsak ostane incognito!

Tù nihče ne zvé: kje je bil in kaj, kaj je delal itd., za take reči se nikdo ne briga. Menim, da bi se ta način samomora lehko poskusil. Ondi je zadovoljno, pobožno življenje. Doslej si še noben trapist ni vzel življenja.

A. S.

ter bo gotovo ugovarjal, da ga je včeraj gospod poslanec Grégr navajal za levičarski posel; kajti, da je včeraj v resnici gospod poslanec dr. Grégr opravljal levičarski posel, dokazovala so burna odobravanja, katera so spremljevala njegov govor, in da je to storil ravno v trenotku, ko je bila ta stranka jako potrta, tega menda češki narod ne bo nikdar odobraval. Češki narod hoče ravno takó, kakor vsak krščanski narod, imeti svojo šolo, v kateri more svoje otroke brez skrbi vzgojevati dati v onih naukih, ki so vodili njega samega. Češki narod ima tu svoje zastopnike in menim, da ti ravno takó enoglasno pritrjujejo razpravam gosp. poslanca kneza Liechtensteina, kakor ostale desničarske stranke te visoke zbornice, in da enako nam obžalujejo govor gospoda poslanca.

Gospod poslanec dr. Grégr je včeraj pred svojim govorom meni in nekaterim drugim tovarišem dal dober svèt, naj ne poslušamo njegovega govora in naj raje gremo iz dvorane; jaz pa menim, da bi bilo bolje, ko bi bil šel ven on sam in prepustil nalog, kateri je včeraj prevzel, kakemu govorniku na levi strani te visoke zbornice. (Veselost in Prav dobro! na desnici.)

Gospôda moja! Dovolite mi sedaj preiti k temu, kar leží prav za prav meni in mojim ožjim somišljenikom na srci. Če pogledamo na šolske razmere, kakor so se preosnovale izza zadnje proračunske razprave, ter se vprašamo, kaj je prineslo zadnje leto in kaj ni prineslo, kaj se je storilo in kaj se ni storilo, tedaj smo v prijetnem položaji, da moremo reči, nekaj se je storilo, toda ob jednem moramo pristaviti, da je mnogo večje ono, kar se ni storilo in kar bi se bilo po mojem nemerodajnem mnenji moralo in moglo storiti.

V prvi vrsti se čutim primoranega Nj. ekscelenciji gospodu naučnemu ministru izreči najiskrenejšo zahvalo za povzdigo obrtnega pouka z napravo dveh strokovnih šol za lesno obrt in ženska ročna dela v Ljubljani. Obe šoli veselo napredujete ter bodo v ta namen porabljena sredstva obilo sadú rodila. Pri tej priložnosti pa ne maram opustiti, da ne bi visoko učno upravo opozoril na jako razvito lesno in lončarsko obrt v ribniški dolini ter jej to najtopleje priporočal. (Prav res! na desnici.) Iz preiskovanj, katere je zaukazala visoka učna uprava, prepričala se je skoro gotovo, da je treba le jako majhne pomoči, morda naprave jednega tečaja, v katerem bi se oziralo na obe stroki, da se privedete večjemu spopolnjenju in razširjenju. Umestno pa bi bilo morda tudi, ko bi se mislilo na ustanovitev obrtne strokovne šole na Gorenjskem, ki je tem potrebnejša, odkar je jako nazadovala železninska in posebno žrebljarska obrt, kar je provzročilo, da je mej delavskim prebivalstvom v Kamni Gorici, Tržiči, Železnikih in Kropi navstala velika revščina, ki preti vedno večja postati, ako se prebivalstvo kmalu ne privede h kaki drugi stroki poklica. Že pred leti se je sprožila misel, ali bi se za te kraje ne mogel ustanoviti zavod za izdelovanje strelnega orožja. Morebiti bi bil ravno sedaj pravi čas, poprijeti se zopet te misli ter vspešno uresničiti to vprašanje.

Ko se je razpustila kranjska gimnazija, omenjalo se je z neke strani, naj se ta morda nadomesti z obrtno strokovno šolo. Tu bi pa vendar svaril pred tem, da bi se v Kranji ustanovila obrtna šola. Napraviti bi se morala na vsak način v jednem imenovanih krajev, da bi je postala deležna večina delavskega prebivalstva, posebno kovačev.

Kar se tiče Kranja samega, dozvoljujem si opozarjati visoko zbornico na prošnjo, katero je vsled sklepa visokega deželnega zbora kranjskega visoki zbornici predložil kranjski deželni odbor, kakor tudi na dotično prošnjo mestnega zastopa v Kranji, kateri prošnji je visoki zbornici izročil proračunski odsek s predlogom, da ju odstopi visoki vladi v smislu moje lanske resolucije, naj dovoli nadaljni obstanek kranjske gimnazije.

Z ozirom na soglasje, s katerim se vse stranke te visoke zbornice potezajo za obstanek zavodov, ki so se spoznali za potrebne, ne gledé na to, ali so določeni za nemške, ali za slovanske pokrajine, nikakor ne dvojim, da bo temu predlogu pritrdila visoka zbornica.

Visoko vlado pa prosim, naj še jedenkrat resno uvažuje vprašanje kranjske gimnazije ter je ugodno reši. To je tembolj potrebno, ker se je ravno sedaj tako ogromno pomnožilo število učencev na ljubljanski gimnaziji, da je to število gotovo jako škodljivo za ravnateljstvo, učiteljstvo in dobri napredek učencev.

O ljudski šoli na Kranjskem bi ne bil govoril, ko bi je ne bili v razpravi omenjali razni govorniki nasprotne stranke, katerih razprave pa je treba popraviti v dejanjskem oziru.

Gospod poslanec dr. Fuss se je skliceval na imenovanje okrajnih šolskih nadzornikov ter je tožil, da se ni imenoval jedini nemški nadzornik. Tako deželni šolski svèt kakor tudi učno upravo je pri tem vodilo jedino pravo načelo, da se morajo za take nadzornike vzeti strokovno izobraženi možje. Ako se tedaj ni zopet imenoval jedini nemški nadzornik, kateremu pa so bile v nadzorovanje odkazane le slovenske šole, pripisovati se to ne sme toliko njegovemu nemštvu, kakor marveč okoliščini, da je bil on jedini nadzornik, kateremu je manjkala strokovna zmožnost in izobražba. (Tako je! na desnici.) Ta korak naučne uprave zasluži tedaj prej priznanje, nego grajo.

Kar se tiče nemške šole v Ljubljani, zavrnil je po zaslugi že častiti gospod tovariš Šuklje dotične trditve gospodov poslancev za Kernov in dunajsko notranje mesto. Gospod poslanec dr. Weitlof je sicer skušal njegove besede ovreči s tem, da je bila ta šola več let le jednorazrednica. To je pač res. Toda ravno tako res je tudi, da tega ni kriva narodna stranka na Kranjskem. Sklicujem se na spričevalo svojih tovarišev iz kranjskega deželnega zbora, ki so tudi člani visokega državnega zbora ter sedé na nasprotni strani visoke zbornice.

Priznali mi bodo in ne bodo oporekali, da je narodna večina kranjskega deželnega zbora takó v finančnem odseku kakor v deželnem zboru izrazila svojo zadovoljnost, takoj razširiti to šolo v štiri- ali petrazrednico, ako bi bila le bolje obiskovana. (Čujte! na desnici.) Ali moremo mi za to, da ljubljanski Nemci raje pošiljajo svoje otroke v šolo nemškega „šulferajna“, kakor pa v javno nemško ljudsko šolo? Ali pa naj morda od nas zahtevajo, da bodemo zaradi osemnajstih otrôk, katere je imela šola v prvem letu, ali zaradi petintridesetih učencev drugega leta, ki pa večinoma niso bili nemške narodnosti, deželi takoj nakopali štiri- ali petrazrednico? (Prav dobro! na desnici.) Dekliška šola, ki se je ob jednem ustanovila, obiskovala se je takoj začetkoma bolje, ter se je zaradi tega kmalu razširila; deška šola pa tudi začetkom sedanjega šolskega leta ni izkazovala onega števila učencev, katero tirja postava za razširjenje šole.

Vzlic temu pa se deželno-zborska večina ni branila ustreči dotičnim željam visoke učne uprave in razširila šolo. Namesto da tedaj napadate narodno stranko na Kranjskem, storite to bolje, vzemite si to stranko za vzor ter jo posnemajte. (Prav dobro! na desnici.) Povodov in priložnostij za to Vam ne manjka, in ako nimate v ta namen drugega predmeta, bila bi to češka šola na Dunaji. Tudi trditev ni resnična, da mora ljubljansko prebivalstvo samo trpeti troške za nemško šolo. Ljubljanski Nemci ne žrtvujejo za nemško šolo niti jednega krajcarja iz lastnega premoženja. Vzdržuje se namreč ista popolnoma iz sredstev kranjske hranilnice. Izjava gospoda poslanca dr. Weitlofa pa je za nas, akoravno sama na sebi neresnična, vendar v toliko pomenljiva, ker iz nje razvidimo, da smatrajo kranjski Nemci premoženje kranjske hranilnice za svoje premoženje. Prišel bo čas, da se bodemo sklicavali na to izjavo.

Ker sem pa že pri gospodu dr. Weitlofu, dovoljeno naj mi bo, odgovoriti tudi na neki napad, ki ga je učinil na izdajatelja lista „St. Josephs-Sendbote“, in to nikakor fino, ker se oni ne more sam zagovarjati.

Gospod poslanec prvega okraja se je norčeval iz neke povesti o sv. Jožefu v „Josephs-Kalender“-ju za leto 1881, rekoč, da ne vé, ali niso taki spisi bolj sposobni, škodovati verskemu čutu prebivalstva in žaliti nravni čut, kakor če kak učitelj v boju, v kateri so ga primorali nasprotniki in je izpostavljen ljutim napadom itd.

Opozarjam na to, da je bila ta povest o svetem Jožefu, iz katere se je on tako norčeval, kot podlistek natisnjena v „Fremdenblatt“-u št. 234 in 235 z dné 25. in 26. avgusta 1876. (Smeh na levici.)

„Fremdenblatt“, kakor znano, ni glasilo klerikalne stranke, in tudi nismo čuli, da so se vsled te povesti izpodtikali liberalni bralci „Fremdenblatt“-a. (Znova smeh na levici.)

Manj zadovoljni smo bili z izjavo Nj. ekscelencije gledé paralelk na Slovencem namenjenih srednjih šolah. Zahtevali smo, oprti na določbe državnega temeljnega zakona in na poskus, ki se je napravil v Ljubljani, po izjavi Nj. ekscelencije obnesel in katerega vspehi se morajo imenovati ugodni in veseli, da se uvede ista naprava šole tudi v drugih slovenskih deželah. Toda, kaj se nam je — ne rečem, dovolilo, marveč — obljubilo?

Nj. ekscelencija se je v proračunskem odseku izjavil, da se bode v prihodnjem šolskem letu na eni paralelki mariborske gimnazije poskusilo s poučevanjem posameznih predmetov v slovenskem in nemškem jeziku, ter da se bo potrudil v prihodnjem ali temu sledečem šolskem letu ustreči željam, izraženim gledé goriške gimnazije.

Namestu prepotrebnih paralelk so se nam tedaj dvojezični tečaji, ki so vedno vprašavne vrednosti, — ne dovolili, marveč — obljubili, in sicer za prihodnje šolsko leto le na enem zavodu. Vidite tedaj, da s tem ne moremo biti zadovoljni, marveč da moramo slej kakor prej popolnoma in v celoti zahtevati tako napravo za slovenske otroke namenjenih šol, katera zadostuje določbam državnega temeljnega zakona in potrebam slovenskega naroda. Isto velja gledé ljudskih šol na južnem Štajerskem in Koroškem. Nj. ekscelencija je sicer rekla, da je načeloma za to, da mora biti materinščina otrók v ljudskih šolah učni jezik, ter je to načelo v posameznih slučajih tudi privela do veljave, ker se je razsodilo vsled rekurza neke slovenske občine, da mora biti slovenščina učni jezik dotične ljudske šole. Toda to je le polovičarska naredba, ki se je morala še-le z razsodbo državnega sodišča izzvati. Naredba deželnega šolskega svèta štajerskega, ki predpisuje tako protipostavno vredbo šol, ostane slej kakor prej veljavna, in stariši, ki hočejo svojim otrokom izkazati dobroto materinščine kot učnega jezika, skušati morajo to doseči potom priziva ali prošnje. Kolikim težavam in nagajivostim so pri tem premnogokrat izpostavljeni, razpravljal je obširno že eden mojih ožjih somišljenikov ter razvidite to tudi iz interpelacije, katero je gospod poslanec Vošnjak dne 4. decembra vložil v tej visoki zbornici in v kateri se toži zoper nepoklicano vmešavanje okrajnih glavarjev. Veliko koristnejša za stvar bi bila tedaj splošnja naredba, ki bi postavila šolo na postavno podlago, za oblastnije bi bila prijetniša in za slovensko prebivalstvo primernejša, kakor da si pusti visoka učna uprava neprijetnim in ne vedno častnim nasiljem takó rekoč koščck za koščkom iztrgovati narodom postavno zajamčeno pravo.

Še bolj potrebna pa bi bila taka splošnja naredba za ljudsko šolo na Koroškom, o kateri moram tudi letos nekoliko obširneje govoriti, ne meneč se za izjave nekaterih občin in krajnih šolskih svètov zoper moje dotične lanske razprave, katere izjave je „Klagenfurter Zeitung“ navlašč priobčevala na prvem mestu mej domačimi stvarmi. Da se tukaj ni šlo samo za navadno časnikarsko poročanje, marveč za namero, razvidi se že iz tega, da so se kar naravnost prezirale nasprotne slovenske izjave in prošnje. Prav odveč pa to namero izrečno potrjujejo „Freie Stimmen“, ki dne 24. oktobra 1888 pišejo (čita):

„Zoper slovenske hujskače dohajajo še vedno izjave občinskih predstojništev in krajnih šolskih svètov. Iste kapljico za kapljico objavlja uradni list vsem onim na radost, katerim je resno za deželni blagor, in v togoto slovansko-klerikalni stranki.“

Čudno postopanje celovškega uradnega lista postane pa še bolj čudno, ako se pomisli, da so mnoge teh izjav pisane takó odurno, da se komaj ogibljejo kazenskega zakonika, da pošten list nikdar ne rabi takih izrazov in da so najmanj na mestu v uradnem listu. V dokaz temu hočem navesti nekaj odstavkov.

V „Klagenfurter Zeitung“ z dne 24. oktobra 1888, št. 245, se objavlja nastopna izjava občine Borovlje, morete jo pa tudi videti tukaj v izvirniku dotičnega lista (čita): „Z ozirom na neopravičene sovražne in hujskajoče napade nekoroških državnih poslancev Gregorca in Kluna čutijo se podpisani primorane, najodločneje ugovarjati zoper nepoklicano vmešavanje teh znanih narodnih hujskačev v naše šolske razmere, kajti tega vmešavanja ni narekovala skrb za narod, marveč narodna hujskalna besnost.“

V „Klagenfurter Zeitung“ z dne 26. oktobra 1888, št. 247, se objavlja nastopna pritrditev kraj-

nega šolskega svèta v Podljubelju (čita): „Vsled brezmernih napadov tujih poslancev Kluna in Gregorca čuti se krajni šolski svèt primoranega odločno protestovati zoper neopravičeno rovanje napominanih poslancev.“

Meni je pač vse eno, če so moje opravičene težnje za zdravi pameti in pedagogiškim načelom primerno vredbo ljudske šole s strani mojih političnih nasprotnikov in njihovih glasil, pri tem nikakor ni izvzeta stara „Presse“, ki velja za polu-uradno, imenujejo „ščuvalna besnost“ in „neopravičeno rovanje“. Da pa take surovosti prihajajo v javnost s posredovanjem uradnega lista, to ne more biti vse eno odkritosrčnemu pristašu vladne stranke, katerega vodijo najčistejše namere. (Prav res na desnici.)

V napominanih izjavah dotičniki zavračajo vmešavanje nekoroških poslancev v koroške šolske zadeve, rekoč, da navedene pritožbe niso primerne resnici in dejanjskim okoliščinam. V svoje opravičenje bi mogel navesti, da gospodje one (leve) strani visoke zbornice takó radi govoré o razmerah na Kranjskem, o čemur ste se tudi sedaj mogli prepričati, od dr. Fussa do poslanca Weitlofa, akoravno ima Kranjska tu svoje zastopnike, katerih dva sedita celó na nasprotni strani visoke zbornice in sta tedaj imela priložnost, da bi se bila oglasila.

Skliceval bi se lahko na to, da ne veljajo v čl. 19. državnega temeljnega zakona gledé vredbe ljudskih šol dežele, marveč narodi, da mora tedaj dovoljeno biti tudi poslancem vsakega naroda, čuvati in skrbeti za to, da postanejo vsi člani njegove narodnosti deležni postavno zajamčenih pravic. Toda preko teh zaključkov lahko preidem ter se sklicujem samó na spričevalo moža, ki se more ravno gledé Koroške imenovati klasična priča. Ako se bo pri tem gospodu poslancu za Beljak pripetilo kaj takega, kakor znanemu proroku Bileamu, ki je šel, da bi proklel izraelski narod, pa ga je konečno moral blagosloviti, more on tako malo za to, kakor oni napačni prorok, ki je moral zoper lastno voljo pričati resnico.

Gospod poslanec za Beljak je nasproti gospodu poslancu za Rohrbach izrekel znameniti stavek:

„O eni stvari moram resno ž njim govoriti. Rekel je, da sedi na levi strani mnogo poslancev, s katerimi ga vežejo mnoge okoliščine. Menda pa ne vé, da ga ne vežejo ne s tem ali onim, marveč z vsemi na tej strani visoke zbornice, in sicer ne kateresikoli okoliščine, marveč najsvetejše dolžnosti, one dolžnosti, ki izvirajo iz skupnosti rodú in jezika. (Odobravanje na levici.)“

Menim, da isti čut skupnosti in rodnega sorodstva, gospôda moja, in ista sveta dolžnost tudi nas veže z našimi sorojaki na Koroškem, zaradi tega pa tudi mi dvigujemo glas za svoje slovenske sorojake z isto vnetostjo, kakor gospod poslanec za svoje nemške sorojake, in sicer storimo to zaradi tega, da bi si ne nakopali očitanja, da nam manjka naravni čut udanosti svojemu rodu in jeziku, da bi nas ne prištevali mej one ljudi, s katerimi, kakor se je zljubilo reči gospodu poslancu, se ne more več razpravljati, marveč se morajo pomilovati kakor bolniki.

Koroški deželni šolski svèt pripisuje zgoraj navedenim izjavam jako veliko važnost. Saj je sedaj v prijetnem položaji, da nam more odgovarjati s tem, kar se je v resnici zgodilo, s tem namreč, da slovenski narod sam ne mara tega, kar zanj zahtevamo, da je popolnoma zadovoljen z vredbo šole, kakoršna je sedanja na Koroškem. Tudi gospod poslanec za Beljak je menda tega mnenja, ker je rekel nasproti mojemu ožjemu somišljeniku, ki je v glavni razpravi govoril, (čita): „da o ljudski šoli na Koroškem gotovo zaradi tega ni govoril, ker še ni pozabil enoglasnih ugovorov skoraj vseh slovenskih občin“ — in tu stoji: „Čujte! Čujte! na levici“ — „ugovorov, ki se odločno izrekajo zoper vsako premembo šolstva v jezikovnem oziru.“

Zaradi tega je pač vredno, da se nekoliko natančneje pregledajo te izjave, kajti drugače ni moč dognati njihove vrednosti. Na Koroškem imamo 75 slovenskih političnih občin, ne pa 65, kakor je to trdil gospod poslanec za Beljak, kajti za me je jezik prebivalstva merodajen, ne pa označenje političnih oblastnij ali celó občinski zastop. Teh političnih občin imamo v okrajnih glavarstvih celovškem 28, beljaškem 13, sv. mohorskem 4, velikovškem 29 in volfsberškem 1. Izmed teh 75 političnih občin je samo 29, tedaj ne popolnoma dve tretjini, napominane izjave sklenilo. Slovenskih šolskih občin bro-jimo na Koroškem 110 ne 91 — kajti tudi tukaj mi ni merodajno uvrščenje s strani koroškega deželnega šolskega svèta, marveč narodnost učencev — in od teh 110 šolskih občin je pritrdilo le 32, tedaj komaj četrtina, znanim izjavam, ki so pa v mnogih slučajih ene in iste.

Ni res tedaj, da so te izjave sklenile skoraj vse občine, in ravno tako ni res, da so te izjave izšle od slovenskih občin. Povod izjavam je dalo marveč nemško društvo v Celovci, ki je tudi dotične obrazce razposlalo v neomahljivi zvestobi udanim mu občinskim svetovalcem, krajnim šolskim svètnikom, ljudskim učiteljem, ter lastnikom rudnikov in graščin.

Na Koroškem pa so občine, v katerih je prebivalstvo izključno slovensko in v katerih imajo vzlic temu veliko besedo nekateri mali tam bivajoči nemško-liberalni gospodje. To velja posebno za tovarniške pokrajine, kjer je slovensko prebivalstvo, ker dobiva delo in zaslužek pri večinoma nemško-liberalnih lastnikih tovarn, od teh odvisno, kar se kaže več ali manj v vseh javnih zadevah. Posebno imajo ti gospodje radi, da jih od njih odvisno prebivalstvo voli v občinski ali krajni šolski svèt, katero potem vodijo po lastni previdnosti.

Taki občinski in krajni šolski svèti tedaj so izdali dotične izjave. Kdo pa bo tako priprost, da bo smatral te izjave za izraženo čisto in prosto voljo slovenskega prebivalstva? (Prav res! na desnici.)

Pri sebi imam natančen izkaz vseh teh izjav in tudi vse liste „Klagenfurter Zeitung“, v katerih so se iste objavile, ter bi lahko precéj natanko povedal, kako je nastala ena ali druga izjava; omejiti pa se hočem samó na nekatere izmed njih, o katerih se je že govorilo v tej visoki zbornici in kar se mora popraviti. Prebivalstvo občine Straja Ves je slovensko in vrlo katoliško; podpisala ni samó prošnjo za slovenski učni jezik, marveč tudi peticijo za versko šolo.

Politični pregled.

V Ljubljani, 6. aprila.

Notranje dežele.

Orožni odsek gosposke zbornice je predvčeraj sklenil sprejeti v orožno postavo dve premembi, kakor ju je potrdil ogerski državni zbor. Prva je v § 14. ter natančneje označuje, da velja v predlogi določeno število vojaških novincev le za deset let, po drugi pa odpade iz § 49 zadnji odlomek, ki je pooblaščeval domobranskega ministra, da sme uvesti ostrejše, izredne naredbe za one kraje, kjer se je večkrat pripetilo, da so se hoteli novinci s pohabljenjem odtegniti vojaštvu. Gosposka zbornica bo razpravljala orožno postavo v ponedeljek. Letošnje novačenje se bo baje razpisalo za 1. dan maja; priprave so že zdavnej izvršene.

Kakošni so nasprotniki ***verske šole,*** kaže nam nastopno: Mladočeških poslancev vodja dr. Edvard Grégr je rekel v svojem zloglasnem državnozborskem govoru dné 20. marca t. l. nastopno: „Protivniki novošegne šole pravijo pred vsem, da se v splošnjih ljudskih šolah premalo uči krščanski nauk. Komu pripovedujejo to? Ali niso med nami očetje, ki vedó, koliko se danes uči krščanskega nauka in koliko se ga je učilo v stari šoli? Jaz sam sem obiskoval staro vaško šolo. Kateheta smo komaj štirikrat na leto videli, in to le tedaj, kadar nas je peljal k spovedi, Učitelj takrat ni imel časa brigati se za veronauk; igrati je moral v krčmi, pobirati šolske groše (sobotáles) in opoludne zvoniti. Če se sedaj otroci premalo učé krščanskega nauka, kdo je kriv? Duhovščina sama.“ Tako je govoril liberalec dr. Grégr. Poizvedelo se je, da je ta mož obiskoval ljudsko šolo v Semicu pri Piseku, in sicer v letih 1835 do 1838. Takrat je bil na tej šoli katehet Karol Bily, učitelj pa Josip Lehečka. Ta učitelj Lehečka in štirinajst bivših sošolcev Grégrovih so poslali na zgorajšnji njegov govor v „Vaterland“ št. 93 z dné 5. aprila 1889 popravek, v katerem pravijo mej drugim: „Takó podpisani bivši učitelj Josip Lehečka, kakor tudi mi podpisani učenci podružnične šole v Semicu od leta 1835 do 1838 in sošolci gospoda dr. Edvarda Grégra s tem potrjujemo in spričujemo s svojimi podpisi, da niso samó takratni katehet Karol Bily in za njim drugi katehetje obiskavali šolo po dvakrat na teden ter sami učili krščanski nauk, kateri cenimo za svojo najdražjo last, marveč da je tudi gospod učitelj Lehečka z nami ponavljal krščanski nauk, z nami ob sobotah čital evangelije ter nam jih razlagal. Zaradi tega moramo besede gospoda dr. Grégra, da je kot učenec v Semicu komaj štirikrat na leto videl kateheta in da je moral učitelj, namestu da bi poučeval, v krčmi igrati, šolske groše pobirati in opoludne zvoniti, javno proglasiti za lažnjivo iznajdbo in predrzno obrekovanje.“ — Komentara menda ni treba.

Vnanje države.

Papež Leon XIII. je imenoval za nuncija v Monakovem msgr. Agliardija, msgr. Macchija pa za izrednega vatikanskega poslanika za države Ekvador, Bolivija in Peru.

Nekateri listi so pisali z nova, da namerava ***črnogorski*** knez Nikita obiskati mladega srbskega kralja v Belemgradu. Dobro poučeni cetinjski krogi temu odločno oporekajo. Knez Nikita pač želi, da bi postale vezi mej Srbijo in Črnogoro ožje, toda o sestanku s srbskim kraljem dosedaj ni bilo govora. Ravno tako tudi ni res, da namerava črnogorska vlada odposlati v Belgrad stalnega zastopnika.

Nemški državni zbor se je predvčeraj posvetoval o § 14. postave gledé zavarovanja ostarelih delavcev. Ta točka določuje, da prispevajo k potrebnemu zakladu za starostne rente država, delodajalci in delavci z enakimi deli. Hietze, Hertling in Biehl so bili zoper državne doneske, katere so pa zagovarjali Reichensperger, državni zakladnik Maltzahn, grof Stolberg, Gamb in Bennigsen. Zadnji je naglašal, da bo ta postava mnogo pripomogla k hitri in mirni rešitvi socijalnega vprašanja, in za to mora država tudi kaj storiti. Potem so govorili Winterer, Osterer in Windthorst, ki so bili vsi zoper državni prispevek. Windthorst je ménil, ako se sprejme ta postava, treba bo tudi uvesti samoprodajo duhana. Minister Bötticher ga je zavračal, rekoč, da vlada pri tej predlogi nikakor ni mislila na samoprodajo duhana. O sklepu seje še ni došlo poročilo. — Isti dan bi bil moral zavezni sovet obravnavati o premembah kazenskega in tiskovnega zakonika, a je morala izostati ta točka, ker odsek še ni dovršil posvetovanj.

Boulangerjev beg v Bruselj proglašajo republikanski listi v ***Franciji*** za jako važen političen dogodek. Pravijo, da je zmagala vlada in da bo igraje zatrla boulangizem. Toda še-le prihodnjost bo pokazala, ali je opravičen ta optimizem. „Journal des Débats“ méni, da najnovejša slabost Boulangerjeva ne prorokuje še njegove konečne osode, „Figaro“ pa piše, da bodo dogodki še le pokazali, ali imajo oni prav, ki so odobravali Boulangerjevo odpotovanje. Slednje je v prvi vrsti tudi predmet razpravam v angleških listih. „Times“ in „Standard“ sta preverjena, da je Boulanger izigral svojo politično vlogo, kajti v inozemstvu je ničla kot pretendent. Republika je rešena velike težave. „Daily Telegraph“ in „Morning Post“ pa svarita pred prezgodnjim vriskanjem. Boulangizem še ni mrtev ter je mogoče, da bo pretendent prišel nazaj močnejši, kakor je odpotoval. — Da je francoska zbornica dovolila izročitev Boulangerjevo, povedala nam je že včerajšnja brzojavka. O dotični seji se poroča: Zatožnica se opira na točke kazenskega zakona, ki govoré o zarotah in napadih, ter opisuje Boulangerjevo postopanje, odkar je bila komunska vstaja zatrta, sledi mu v Tunis, pripoveduje o njegovih agitacijah, da bi dosegel vojni portfelj, njegovo odstranjenje iz Clermonta, in vse dogodke, ki so provzročili njegovo umirovljenje. Predsednik Méline je prečital zatožnico. Motili so ga v tem burni klici boulangistov in desničarjev, ki so zahtevali, naj pravosodnji minister sam čita svoje delo. Laure se je izjavil, da so vsi boulangisti solidarični, enih misli z „generalom“ gledé splošnjega glasovanja zoper parlamentarizem; zoper vse boulangiste naj se ob enem kazenski postopa. Arène zahteva, naj se takoj zberó odseki in volijo komisijo. Seja se pretrga ob 3. uri 50 minut ter določi na 6. uro zvečer. Še-le ob $^1/_2$9. uri zvečer se je pričela zopet seja. Sabatier je prečital komisijsko poročilo, ki predlaga kazensko postopanje, ter je zahteval takojšnje posvetovanje. Temu je zbornica pritrdila. Jelibois je bil za to, da se preloži posvetovanje, kar pa ni obveljalo. Cassagnac je imenoval zatožnico zmes bedarij in laži, katerih ni hotel podpisati generalni prokurator Bouchez; pravi sodnik mej vlado in Boulangerjem je ljudsko glasovanje. Poročevalec Sabatier je odgovoril, da je Boulanger s svojim begom priznal krivdo; ura odgovornosti je prišla. Potem, ko sta še govorila Andrieux in Tirard, sprejel se je konec razprave ter se je dovolilo kazensko postopanje zoper Boulangerja s 355 proti 230 glasovom. — Pri včerajšnji kazenski obravnavi zoper „patrijote“ pred redarstvenim sodiščem je govoril Turquetov zagovornik; Laguerre se je sam zagovarjal ter je konečno naznanil, da dobro vé, da se je izdalo zoper njega in tovariše povelje, naj jih zgrabijo briči; vzlic temu pa bo odpotoval v Bruselj, odkodar pa se bo zopet povrnil v soboto (danes) k proglašenju razsodbe.

Angleška zgornja zbornica je s 95 proti 77 glasovom izvolila za podpredsednika kandidata vladi nasprotne stranke, grofa Morley-ja. Salisbury je predlagal izvolitev lorda Balfoura of Burleigha.

Nizozemski državni sovet bo toliko časa, da se imenuje regent, katera postava se mora predložiti tekom enega meseca, imel po ustavi kraljevsko oblast. Uradni list objavlja naredbo, da je državni sovet v kraljevem imenu začasno prevzel kraljevsko oblast.

Švicarski narodni svèt je po daljši razpravi z 72 proti 26 glasovom sklenil naročiti zaveznemu sovetu, naj presodi vprašanje popolne centralizacije vojaštva, o tem poroča ter izgotovi dotične predloge.

V ***rumunskem*** senatu je predvčeraj zahteval predsednik vedeti, kakih nazorov je senat gledé ministerstvene krize in vsled nje navstalega položaja. Senat je sklenil izjavo, da se more po njegovem mnenji edino rešiti kriza s tem, ako se imenuje za

ministerskega predsednika Catargi. Predsednik je to izjavo potem naznanil kralju.

„Agenzia Stefani“ je dobila predvčeraj iz Masave nastopno poročilo: „Smrt *abesinskega* neguša se z vseh strani potrjuje. Abesinska armada popolnoma razpada. Povsod vlada vsled revščine proizvana anarhija. Prebivalci provincije Tigre kličejo Italijane na pomoč.“ — V bitki pri Metemmehu je bil bajè tudi ras Allulah težko ranjen. Italijani se bojé, da bodo derviši kmalu nadlegovali ali celó spravili v nevarnost Masavo.

Brzojavka gubernatorja v Kongo-državi iz San Toma z dne 3. aprila t. l. poroča bruseljski Kongo-vladi, da je od *Stanley*-slapov prišla vest v San Tomo, da potujeta Stanley in Emin paša z mnogimi tisoči mož, ženskih in otrok ter s 6000 slonovih zôb v smeri proti Zanzibaru.

Izvirni dopisi.

S Šenturške gore, 7. aprila. Prikazalo se je cvetje tudi že na grmičih in grmovji. Bujno se razcveta volčin (Daphne Mezereum) in drén (Cornus mas). Ne omenjal bi tega, ako bi moj na župnijskem vrtu rastoči drén ne bil postal, tako rekoč, svetovno sloveč. Zaplodila se je namreč na njegovih suhih vejah mikroškopina glivica, ki je doslej še nikdo ni dobil na vesoljnem svetu. Slična je nekoliko glivici, ki so jo dobili na neki Agavi v Afriki in ji dali ime „Hymeniobulus Agaves“; vendar se od nje bistveno razlikuje, tako, da ji je g. Rhem, učenjak v tej stroki, odločil novo rodbinsko ime in vrh tega ž njo še počastil lepo domovino našo: imenoval jo je „Stictophacidium carniolicum“. Vsled te glivice in ličnega mahú „Trochobryum carniolicum“, ki se tudi ponaša z novim rodbinskim imenom, in kojega doslej tudi še ni nikdo zasledil kje na vesoljnem svetu, je postala naša Šenturška gora tako zanimiva in sloveča, da jo prirodoslovni učenjaki imenujejo „locus classicus“. Pač smemo mi gorjanci biti ponosni na to.

Iz Celovca, 3. marca. Veseli nas Koroščc, ki imamo zaradi šole toliko pritožeb, da pride vendar enkrat do neke, če prav skromne premembe, saj vemo, da nam mora vsaka prememba naša stanje le zboljšati, kajti shujšati se več ne dá. Prečital sem postavni načet že davno predložene nove šolske postave, ki ga je predložil državnemu zboru princ Lichtenstein s tovariši, in reči moram odkrito, da nas Slovence v narodnem oziru ne more zadovoljiti. Še v verskem oziru mi ni prav jasno iz načrta, kakošno ima biti „sonadzorstvo“ cerkvenih oblastnij, in kje imamo poroštvo, da cerkveno nadzorstvo ne postane le navidezno? Načrt pač obeta deželnim zborom nekatere pravice, pa tega se morejo veseliti le konservativci v onih deželah, kjer imajo v deželnih zastopih večino, toraj na Tirolskem, Predarelskem, Solnograškem, Gorenje Avstrijskem, Češkem, Dalmatinskem in Kranjskem. Nasprotno so pa konservativne in narodne manjšine na milost in nemilost izročene liberalnim večinam na Štajarskem, Koroškem, Šlezijskem, Moravskem, Trstu in Istri. Gotovo bi bil predloženi načrt bolj simpatičen, ako bi občinam prepuščal več pravic. Saj so vendar le občine in davkoplačevalci sploh tisti, ki šole vzdržujejo, kajti nobena dežela nima starega šolskega zaklada, ampak šole vzdržujejo z dokladami na davke.

Meščani in graščaki pa, ki imajo večino v imenovanih deželah, ne zastopajo tudi večino davkov, saj je znano, v koliko je kmečko prebivalstvo okrajšano pri razmerji števila zastopnikov. Tako zastopa na Koroškem en deželni poslanec velikega posestva le 5086 gld. direktnih davkov, en poslanec mest 10.969 gld., in en poslanec kmetov 41.872 gld. Na Štajarskem tedaj, kjer so liberalni poslanci voljeni le v mestih in v velikem posestvu, se nikakor ne more trditi, da liberalna večina zastopa tudi večino davkov, in vendar bo po novem načrtu le ona ukazovala v šolških vprašanjih.

Bolj pravično bi bilo, ko bi se tudi občinam dale nekatere pravice, n. pr. imenovanje učiteljev za svoj kraj, odločevanje o pouku v drugem deželnem jeziku na svoji šoli itd. Tako bi se tudi tistim strankam, ki sicer v deželnem zboru nimajo večine, pa vendar predstavljajo znaten del deželnega prebivalstva, pustilo vsaj nekoliko veljave in vpliva na šolo.

Še bolj pa je obžalovati, da v novi postavi ni besedice o učnem jeziku v ljudski šoli.

Znano Vam je, kako se v tem oziru godi nam Koroščem, in tudi zanaprej se ni boljšega nadejati, če bo v učnem jeziku odločeval deželni zbor namesto deželnega šolskega sveta, kar sicer v načrtu ni povedano. Pa naj odločuje dež. šol. svet ali dež. zbor, mi Korošci pridemo le iz dežja pod kap. Zato silno želimo in slovenske poslance nujno prosimo, naj delajo, dokler je železo še vroče in naj si na vso moč prizadevajo, da pride v novo postavo tudi paragraf, ki bo za trdno zaukazal, da se mora na ljudskih šolah poučevati v materinem jeziku otrok. Tistim občinam, ki želijo nekaj nemškega pouka, lahko se dovoli, da uvedejo nemščino, v viših razredih kot učni predmet, nikakor pa kot učni jezik. Pred četrtim šolskim letom se to nikakor ne sme zgoditi.

Mislim, da se taki določbi ne bodo ustavljali ne nemški konservativci, ne Poljaki, ki so tudi Rusinom dovolili ruske ljudske šole, sicer pa jih itak cela postava ne zadene, ker je Galicija izvzeta. Čehi bodo pa naš predlog še z veseljem podpirali. Velika bi bila napaka, ki se našim poslancem nikoli ne bo odpustila, ako bodo zdaj molčali in zamudili lepo priliko, da nam pridobijo narodno šolo. Ako pa se to zgodi, potem bomo novo postavo pozdravili z največim veseljem kot zarijo boljših dni. V to Bog pomozi!

Dnevne novice.

(**Družbi sv. Cirila in Metoda**) so poslali te dni Mariborski bogoslovci znatno svoto 100 gld. Če bo naš mladi naraščaj tako značajno znal stati za vero in za narod ter s tem za vse vzvišene ideale človeštva — potem blagor ljudstvu, kjer bode za nekaj let taka mladina seme božje besede ter seme ljubavi do ožje in širje domovine sijala med tem narodom, ki deluje zanj družba sv. Cirila in Metoda. — Prestopimo poročajoč to veselôbo sredi izmed naše nadobujne mladine prav k nekaterim najmožatnejšim podslombam našega rodú. V Zagrebu bivajoči častiti rojak, vseučiliščni profesor dr. Celestin ni nemal prijatelj naši družbi. Leta 1886 10 gld., l. 1887 5 gld., leta 1888 20 gld. nam odposlavši, nam je vsakokrat želel od srca, da bi se širil ter širil družbin delokrog. No! veleučeni rojak naj se le veseli. Širi se ter širi naša družba in znatno se razširi pravselej potem, ko je prestala kak neosnovan naval, ki načelništvo vselej zaboli v srcu; a — zapomnijo naj si klevetniki! — vselej ob enem navda s toliko živejim navdušenjem za dalnje plemenito delovanje. — In če pogledamo ob tej priliki še proti severu v Iglavo, živi nam tu zopet drag prijatelj. Tamošnji prof. dr. Primožić daruje vsako leto 10 gld., kot svoj cirilometodijski obolus naši družbi. — Taka torej je naši družbi napram naša vrla mladina in naše trdno moštvo. Bog pa poživljal oboje: poslušajoče in učeče Slovenstvo in z njim družbo sv. Cirila in Metoda!

(**Kranjska gimnazija.**) Neznan dopisnik iz Kranja je te dni trdil, da se v budgetni debati ni oglasil nobeden naših državnih poslancev za obstanek gimnazije v Kranji ter ni privoščil pravični stvari niti par dobrih besedic v boljše priporočilo dotične resolucije. Z ozirom na to trditev prijazno opozorimo neznanega nam gospoda dopisnika na govor prečast. gospoda poslanca Kluna v današnji številki našega lista. Prepričal se bode, da je neopravičeno njegovo očitanje. Naši gg. drž. poslanci sploh niso pustili „naroda na cedilu“, marveč zvršujejo vestno poslaniške svoje dolžnosti; o tem pričajo njihovi odločni in stvarni govori v sedanji debati.

(**Iz Celovca**) se nam poroča, da se bode lepo število koroških Slovencev vdeležilo slavnosti odkritja Vodnikovega spomina.

(**Ogenj.**) Iz Logatca se nam poroča: Dné 3. aprila zvečer navstal je ogenj v hiši Mihe Gostiše v Blekovi vasi. Pohišje je vpepelil plamen. Pogumni logaški ognjegasci so rešili, kar se je dalo, in zabranili, da se ni ogenj razširil. Škode ni posebne.

(**Potres.**) Iz Motnika se nam poroča, da so včeraj zjutraj ob 4. uri čutili lahek potres od juga proti severu.

(**Osepnice**) so se prikazale v Ločah na Štajerskem in so morali šolo zapreti.

(**Duhovniške premembe v ljubljanski škofiji.**) Umrl je dné 5. t. m. v **Mokronogu** vpokojeni kapelan, čast. gosp. Jurij Snoj, previden s sv. zakramenti. Naj v miru počiva! — Čast. gosp. Fran Marešič, kapelan v Sostrem, je dobil župnijo Lipoglav.

(**Vojaški nabori**) se bodo pričeli začetkom maja. Predlogo o številu novincev bode vlada v kratkem predložila.

(**Brzojavna postaja.**) C. kr. trgovinsko ministerstvo dovolilo je, da se osnuje brzojavna postaja, združena s pošto, v Starem Trgu pri Rakeku. Kdaj bode ta postaja začela poslovati, bode se določilo pozneje.

(**Zavarovanje za slučaj vojske.**) Vlada je zopet opozorila vse zavarovalne družbe, naj nobene osebe ne zavarujejo za slučaj smrti, ako je še v vojaških letih in se ne zavaruje ob jednem za slučaj vojske in sicer do zneska 5000 gld. glavnice ali 500 gld. letne rente.

(**Dr. Hans Michelitsch**), znani odvetnik v Ptuji, je odložil častno mesto kot ud okrajnega šolskega svèta ptujskega in krajnega šolskega nadzornika v okolici ptujski. Srečno pot!

(**Iz Brazilije**) se je zopet vrnilo petnajst avstrijskih izseljencev v veliki revščini. Kakor se poroča, so ostali še na potu.

(**V Beljaku**) je že od nekdaj gnezdo anarhistov. Največ jih je v neki tovarni blizu Beljaka. Že pred leti je bilo več delavcev zaradi veleizdaje obsojenih na večletno ječo. Sedaj je zopet celovško preiskovalno sodišče poslalo v Beljak pristava g. Rüdingerja, da zasleduje nevarne ljudi.

(**V okrajni zastop celjski**) so kmetje dne 29. marcija volili zanesljive može; nemčurja med njimi ni bilo.

(**Louis grof Blome**), sin grofa Gustava, uda gospodske zbornice, vstopil je v konvikt oo. jezuitov v Inomostu, kjer se bode pripravljal za duhovniški stan.

(**Popotne podpore za dijake prepovedane.**) Poroča se nam z dne 2. t. m. iz Prage: V včerajšnji seji deželnega šolskega svèta prečitan je bil dopis naučnega ministra Gautscha, ki določuje tole: „Najstrožje naj se gleda na to, da se zapreči razvada, da v dôbi velikih počitnic dobivajo dijaki popotne podpore (viatika).“ Ta naredba se ima vsprejeti v disciplinarne šolske predpise.

(**Duhovniške premembe v lavantinski škofiji.**) Č. g. Jos. Zidanšek, kn.-šk. dvorni kapelan, je postal profesor v bogoslovji in ob jednem podvodja v dijaškem semenišči mariborskem. Preč. g. Tom. Mraz, nadžupnik in dekan v Vuzenici, je prevzel sooskrbovanje župnije sv. Antona na Pohorji. Č. g. Fr. Mešiček, provizor pri sv. Janži na Peči, vrnil se je na svojo kapelanijo k sv. Marjeti pri Šaleku.

(**Računski zaključek**) krajnega za Kranjsko „I. občnega uradniškega društva avstro-ogerske države“ za leto 1888. Koncem leta 1887 je bilo veljavnih 388 pogodb za 426.838 gld. Odpadlo je a) vsled nakaza k drugim odsekom 20.500 gld.; b) vsled poteka 8 pogodb za 8.770 gld. in c) vsled razrušenja 7 pogodb za 7.500 gl., skupaj 36.770 gl. Ostalo je 360 pogodb za 390.068 gld. V letu 1888 je pristopilo 36 pogodb za 41.500 gld. Zavarovanj za slučaj vojske je 18 za 13.530 gld. Društvenih dohodkov se je odposlalo osrednjemu vodstvu na Dunaj 13.762 gld.

(**Popravek.**) V včerajšnji številki je bila v govoru prečast. gosp poslanca Kluna neljuba tiskovna pomota „v Lotovi družini Kam“ namesto „v Noetovi“.

Raznoterosti.

— Nesreča na morji. K zadnji nezgodi nemškega brodovja v Avstraliji nekoliko podatkov o ponesrečenih ladijah: Korveta „Olga“ je bila največja; 69 *m* dolga, 13 *m* široka, nosila je 2169 tonad, njeni stroji so imeli moči za 2100 konjskih sil. Izdelana je bila leta 1880, oborožena z 8 topovi v premeru 15 *cm*, 3 topiči in mitraljezami. Vihar jo je vrgel na plitvo in so rešili vse pomorščake. — Huje se je godilo drugi ladiji „Adler“. Val jo je vrgel na koralni rob, kjer je obtičala. Pri silno razburjenem valovji je bila rešitev težavna in se je veliko pomorščakov ponesrečilo. Križarica „Adler“ je merila na dolžino 54 *m*, na širjavo 10 *m*, vsebine je imela 884 tonad, stroji so dali moči za 700 konj. Oborožena je bila ladija z dvema težkima topovoma s 15 *cm* premera in dvema manjšima topovoma. Izdelana je bila leta 1883. — Najhuje se je godilo topničarici „Eber“. Vihar jo je treščil ob pečine, kjer se je tolikanj poškodovala, da se je mahoma pogreznila — in z njo skoraj vsa posadka. „Eber“ je bila izdelana še le leta 1887, dolga 49 *m*, široka 8 *m*, vsebine za 500 ton in moči za 650 konj. Oborožena je bila s tremi topovi. — Rešila se je angleška ladija „Calliope“, ki je še začasno prišla iz nevarnih pečin na prosto morje. Nemci s svojo novo mornarico, katero so napravili s francoskimi denarji, nimajo sreče. Že mirni časi jim pogoltnejo več bojnih ladij, kakor drugim narodom vojne.

— Dvorni obredi so bili v prejšnjih letih tolikanj mučni, da si tega dandanes niti misliti ne moremo. Leta 1565 je potovala španjska kraljica Elizabeta, soproga Filipa II., v Bayonne na južnem Francoskem, kjer se je sešla s svojo materjo. Kakošno pa je bilo to potovanje, pové nam samo oko-

liščina, da je morala kraljica čakati pred zidovjem mesta Burgosa tri dni, ker je bil obrednik v zadregi in so morali poprej prašati kralja, ali naj gré kraljica skozi mesto ali pa mimo mesta.

— Z dežja pod kap. Nevesta: „Da, Tone, vzeti Te hočem za moža, biti čem Tvoja zvesta žena, toda sedaj mi moraš kot mož-poštenjak obljubiti neko malenkost; ali hočeš?“ Ženin: „Da, obljubujem, toda kaj pa je to?“ Nevesta: „Da ne boš več pušil smodk.“ Ženin: „O, prisrčno rad Ti to še enkrat obljubim.“ Nevesta: „Ali Ti pa ne bo to pretežko?“ Ženin: „Nikakor ne, saj sem od nekdaj raje pušil iz pipe.“

Telegrami.

Dunaj, 6. aprila. Zbornica poslancev: Ministerski predsednik je odgovoril na interpelacije gledé živinske kuge, ki se je pokazala v 571 krajih. Na Koroškem, Kranjskem, v Primorji in Dalmaciji ni te bolezni. Na Tirolskem in Solnograškem je ponehala kuga, ki se je zatrosila in razširila po vpeljanih ruskih prašičih. Od srede decembra nadzoruje vlada gališko trgovino s prašiči in je potrebno ukrenila, da zabrani v Galiciji, Bukovini in obmejnih krajih Šlezije in Moravskega uvožnjo iz Rusije, ter upa tako zatreti kugo. Gledé iker pri prašičih želi vlada, da bi mali posestniki sami se pečali s svinjorejo, da bi jim ne trebalo kupavati tuje prašiče. Pohvala na desnici.

Pariz, 6. aprila. Boulanger v svojem manifestu do volilcev obsoja neopravičeno zahtevo, da bi se zagovarjal pred sodiščem, ki je slučajno sestavljeno iz političnih nasprotnikov. Iztrgati je hotel legitimno čast republike umazanim rokam ter uvesti redno volilno pravico.

Pariz, 5. aprila. Danes so se vršile hišne preiskave v stanovanjihBoulangerjevem, Rochefortovem in Dillonovem; tudi zoper zadnja dva se bo vršila preiskava.

Bruselj, 5. aprila. Več boulangistov, med njimi Laisant, Laguerre in Naquet, so došli danes po noči; redarstvo je zabranilo protiboulangistiške izjave dijakov.

Rim, 5. aprila. Redarstveno sodišče je skrajnolevičarskega poslanca Costo zaradi razžaljenja javne oblasti obsodila na triletno ječo.

Tujci.

3. aprila.

Pri *Maliču:* Linke, Reingruber, M. Graf, Jankovic, trgovci, z Dunaja. — Haas, c. kr. uradnik, z Dunaja.

Pri *Slonu*: Carl Harrer, trgovec, iz Trsta. — Berger, Neugebaur z Dunaja. — Menzel, trgovec, iz Toplic, — Legat, župnik, iz Lipice. — Altman iz Berolina.

Tržne cene v Ljubljani

dné 6. aprila.

		gl.	kr.			gl.	kr.
Pšenica,	hktl.	5	85	Špeh povojen,	kgr.	—	64
Rež,	„	4	71	Surovo maslo,	„	—	70
Ječmen,	„	4	87	Jajce, jedno	„	—	1½
Oves,	„	2	90	Mleko, liter		—	7
Ajda,	„	4	67	Goveje meso,	kgr.	—	54
Proso,	„	4	87	Telečje „	„	—	48
Koruza,	„	4	45	Svinjsko „	„	—	50
Krompir,	„	2	67	Koštrunovo „	„	—	32
Leča,	„	12	—	Pišanec		—	70
Grah,	„	13	—	Golob		—	20
Fižol,	„	11	—	Seno, 100	kgr.	2	50
Maslo,	kgr.	—	84	Slama, „	„	2	32
Mast,	„	—	70	Drva trda, 4 □	mtr.	6	70
Špeh svež,	„	—	52	„ mehka,	„ „	4	35

Vremensko sporočilo.

Dan	Čas opazovanja	Stanje zrakomera v mm	Stanje toplomera po Celziju	Veter	Vreme	Mokrine na 24 ur v mm
5	7. u. zjut.	725·8	2·0	sl. svzh.	jasno	1·50 dež
	2. u. pop.	725·5	10·6	sr. jzap.	oblačno	
	9. u. zveč.	726·0	5·4	sl. jzap.	del. jasno	

Srednja temperatura 6·0°, za 2·4° nad normalom.

Dunajska borza.

(Telegrafično poročilo.)

6. aprila.

Papirna renta 5% po 100 gl. (s 16% davka)	84 gl.	20	kr.
Srebrna „ 5% „ 100 „ „ 16 % „	84 „	85	„
5% avstr. zlata renta, davka prosta	111 „	30	„
Papirna renta, davka prosta	99 „	90	„
Akcije avstr.-ogerske banke	894 „	—	„
Kreditne akcije	298 „	75	„
London	120 „	90	„
Srebro	— „	—	„
Francoski napoleond.	9 „	56½	„
Cesarski cekini	5 „	72	„
Nemške marke	59 „	10	„

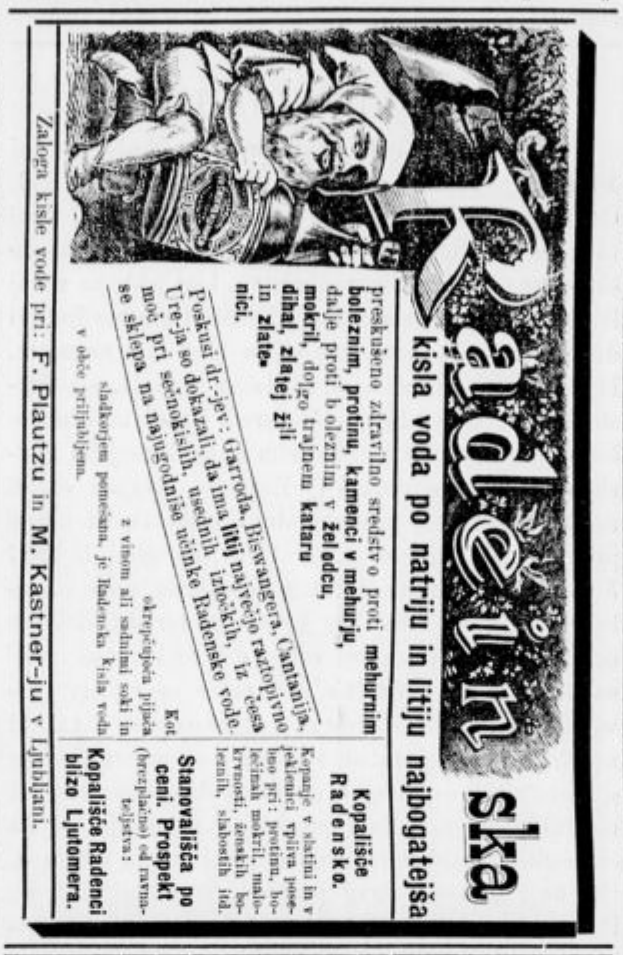

Koverte s firmo
priporoča
Katoliška Tiskarna
po nizkej ceni.

Na najnovejši in najboljši način
umetne
zobe in zobovja
ustavlja brez vsakih bolečin ter opravlja **plombovanja** in vse **zobne operacije**, — odstranjuje **zobne bolečine** z usmrtenjem živca
zobozdravnik A. Paichel,
poleg Hradeckega (čevljarskega) mostu, I. nadstropje. (33)

Diseldorfske oljnate barve v tubah.
Akvarelne barve mokre in suhe.
Specijaliteta: Firnež iz kranjskega lanenega olja.
ADOLF HAUPTMANN,
prva kranjska tovarna
oljnatih barv, firneža in laka
v (2)
Ljubljani.
Pisarna in zaloga: **Šolski drevored 6** (semeniščno poslopje).
Filijala: **Slonove ulice 10-12**
priporoča **slikarjem, dijakom, stavbenim** in **pohištvenim mizarjem, likarjem** kakor sploh p. n. občinstvu svoje priznano izvrstne izdelke ter pošilja na zahtevanje cenilnike zastonj in franko.
Oljnate barve v ploščevinastih pušicah le najboljše vrste, posebno pripravne za razprodajalce, po znižanih cenah; v dežah od 25 klgr. naprej primerno ceneje.
Specijaliteta: Ultramarinmodra in zelena barva.
Perstene, mineralne in kemične barve.
Kupovalcem večjih množin prednostne cene.
Vse vrste **slikarskih** in **likarskih čopičev** in **slikarske patrone.**

Katoliška Tiskarna
priporoča raznovrstne
vizitnice
po nizki ceni.

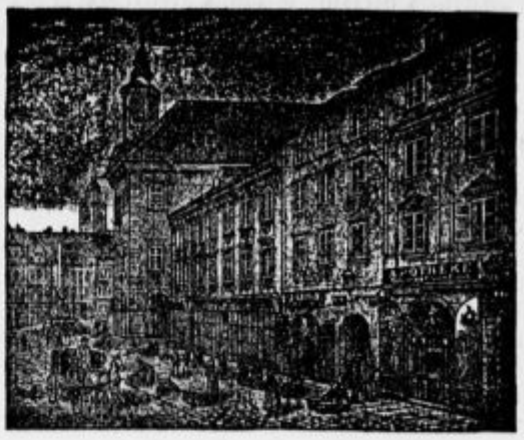

Lekarna Trnkóczy,
zraven rotovža v Ljubljani
na velikem Mestnem trgu,
priporoča tukaj popisana **najboljša** in **sveža** zdravila. Ni ga dneva, da bi ne prejeli pismenih zahval o naših **izborno skušenih** domačih zdravilih. Lekarne Trnkóczyjevih firm so: Na Dunaji dve (in kemična tovarna), v Gradci (na Štajarskem) ena, pa ena v **Ljubljani**. P. n. občinstvo se prosi, ako mu je na tem ležeče, da spodaj navedena zdravila s prvo pošto dobi, da naslov tako-le napravi: **Lekarna Trnkóczy poleg rotovža v Ljubljani.**

Marijacelijske kapljice za želodec,

katerim se ima na tisoče ljudi zahvaliti za zdravje, imajo izvrsten vspeh pri vseh boleznih v želodcu in so neprekosljivo sredstvo zoper: **manjkanje slasti pri jedi, slab želodec, urák, vetrove, koliko, zlatenico, bljuvanje, glavobôl, krč v želodcu, bitje srca, zabasanje, gliste, bolezni na vranici, na jetrih in zoper zlato žilo.** 1 steklenica velja 20 kr., 1 tucat 2 gl., 5 tucatov samo 8 gl.

Svarilo! Opozarjamo, da se tiste **istinite marijacelijske kapljice** dobivajo samo v lekarni **Trnkóczy-ja** zraven rotovža na velikem Mestnem trgu v Ljubljani.

Cvet zoper trganje (Gicht),

je odločno najboljše zdravilo zoper *protin* ter *reematizem, trganje po udih, bolečine v križi* ter *žiccih, otekline, otrpnele ude* in *kite* itd., malo časa če se rabi, pa mine popolnem trganje, kar dokazuje obilno zahval. Zahteva naj se samo *„cvet zoper trganje po dr. Maliču“ z zraven stoječim znamenjem.* 1 stekl. 50 kr. tucat 4 gl. 50 kr.

Če ni na steklenici zraven stoječega znamenja, ni pravi cvet in ga precej nazaj vrnite.

Planinski zeliščni sirop kranjski,

za odrasle in otroke, je najboljši zoper kašelj, hripavost, vratobol, jetiko, prsne in pljučne bolečine; 1 stekl. **56 kr.,** 1 tucat **5 gld.** Samo ta sirop za **56 kr.** je pravi.

Kričistilne krogljice

ne smele bi se v nijednem gospodinjstvu pogrešati in so se že tisočkrat sijajno osvedočile pri zabasanji človeškega telesa, glavobôlu, otrpnenih udih, skaženem želodcu, jetrnih in obistnih boleznih, v škatljah à 21 kr.; jeden zavoj s 6 škatljami 1 gld. 5 kr. Razpošiljava se s pošto najmanj jeden zavoj.

Zdravila za živino.

Štupa za živino.

Ta prav dobra štupa pomaga najbolje pri vseh boleznih **krav, konj** in **prašičev.**

Konje varuje ta štupa **trganja** po **črevih, bezgavk, vseh nalezljivih kužnih boleznij, kašlja, pljučnih** in **vrathih boleznij** ter odpravlja vse gliste, tudi vzdržuje konje **debele, okrogle** in **iskrene.** Krave dobé mnogo **dobrega mleka.**

Zamotek z rabilnim navodom vred velja le **50 kr.,** 5 zamotkov z rabilnim navodom **samo 2 gld.**

Cvet za konje.

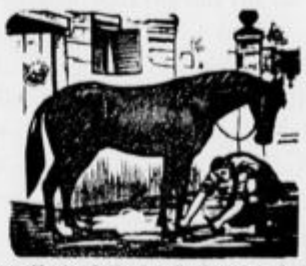

Najboljše mazilo za konje, pomaga pri **pretégu žil, otekanji kolen, kopitnih boleznih, otrpnenji v boku, v križi** itd., **otekanji nog, mehurjih na nogah, izvinjenji, tiščanji od sedla in oprave,** pri **sušici** itd. s kratka pri **vseh vnanjih boleznih** in **hibah.** Steklenica z rabilnim navodom vred stane le **1 gl.,** 5 stekl. z rabil. navodom vred samo **4 gl.**

Vsa ta našteta zdravila se samo prava dobijo

v lekarni Trnkóczy-ja v Ljubljani
zraven rotovža (26)
in se vsak dan s pošto razpošiljajo.

Prodá se:

1. **Das Buch der Erfindungen, Gewerbe u. Industrie,** 78 zvez. **gl. 12.**
2. **Handbuch der specialen Methodik** von R. Niedergesäss, 38 zvezkov za . . . . . **gl. 4.**
3. **„Novice“ 1860—83,** za . . **gl. 6.**

Pisma pod: A. B. v Cerknico (Notranjsko) post. rest. (3-3)

Jaz Ana Czillag

s svojimi 185 centimetrov dolgimi orjaškimi „Loreley“-lasmi, katere sem dobila po 14mesečni rabi od mene same izumljenega mazila, naznanjam: To je edino **sredstvo** zoper **izpadenje lás,** za **pospeševanje** njihove **rasti,** za **okrepčevanje lasišča,** pospešuje pri gospodih rast polne, krepke **brade** ter že po kratki rabi takó **lasem** kakor **bradi** podeljuje naravni **svit** in **gostost,** obvaruje jih do najvišje starosti, da prerano ne **osivé.** Cena loneku 2 gld. Razpošilja se vsak dan v vse kraje celega sveta po pošti proti poprejšnjemu plačilu ali pa poštnemu povzetju.

Czillag in drugovi,

Budimpešta, Königsgasse,

kamor naj se pošiljajo vsa naročila.

Pri naročitvah šestih in več lovčkov 25% rabat in franko-pošiljatev. (20—2)

Nič več mokre noge ali trdo usnje!

I. Bendiks iz **Št. Valentina** na Spodnjem Avstrijskem ima **izključno pravico** v Avstro-Ogerski **za izdelovanje c. kra. priv. nepremočljive**

hranilne masti za usnje

katere vspehi so potrjeni s stotinami spričeval. Cene: cela škatlja 1 gld., 1/2 škatlje 50 kr., 1/4 škatlje 25 kr., 1/8 škatlje 12½ kr.

Za likanje usnja priporoča ravnokar patentovano

hranilno tinkturo za usnje

ne lak za usnje ali momentni lik, tudi ne apretura za usnje, marveč bolj oljnato likalno črnilo, katero je preskusilo c. kr. državno vojno ministerstvo ter dovolilo, da se sme rabiti za usnje v c. kr. armadi. Cene: 1 kilo 1 gld. 20 kr., 1 steklenica št. 1: 1 gld., št. 2: 40 kr., št. 3: 20 kr. Razprodajalcem rabat. Dobiva se v vseh večjih krajih monarhije, v Ljubljani pri gg. **Schusnigu & Weberju** in **A. Krisperju.** — Svarimo pred ponarejanji! Prosi se za ponudbe v razprodajanje, kjer še ni založb. (30—8)

Gospodom šolskim predstojnikom in učiteljem

(1) priporoča

Andr. Druškovič

trgovina z železnino in orodjem

na mestnem trgu 10,

vsa vrtnarska orodja, kakor tudi **orodja za sadjerejo in obdelovanje sadnih dreves,** in sicer: **drevesna strgulja, škarje za gosenice, ročna lopatica, drevesna žaga, sadni trgač, dreves. škarje, cepilnik, cepilnik za mladiče, cepilni nož, vrtnarski nož** in **drevesna ščetka.** Orodja so vsa na lepo popleskani leseni plošči urejena in po prav nizki ceni.

Zobozdravnik

Schweiger

stanuje pri Maliču (hôtel Stadt Wien), II. nadstropje št. 23.

Ordinira od 1/2 10. do 1/2 1. ure zjutraj in od 2. do 5. ure popoludne.

Ob nedeljah in praznikih od 1/2 10. do 1. ure. (8)

Brata Eberl,

Izdelovalca oljnatih barv, firnežev, lakov in napisov.

Pleskarska obrt za stavbe in meblje.

Ljubljana,

za Frančiškansko cerkvijo v g. J. Vilharja hiši št. 4.

priporočata prečast. duhovščini in p. n. občinstvu vse v njiju stroko spadajoče delo v mestu in na deželi kot znano reelno fino delo in najnižje cene.

Posebno priporočilne za prekupce so **oljnate barve v ploščevinastih pušicah** (Blechbüchsen) v domačem lanenem oljnatem firneži najfineje naribane in boljše nego vse te vrste v prodajalnah.

Cenike na zahtevanje.

Brnskoblago

za elegantno spomladansko ali poletno obleko

v odrezkih po 3·10 m, to je 4 vatle vsak kos, za

gl. **4.80** iz fine
gl. **6.—** iz finejše
gl. **7.75** iz izborno fine
gl. **10.50** nepresegljivo fine

pristne volne,

kakor tudi blago za zgornje suknje, s svilo pretkani „kamgarni“, poletno surovo sukno, blago za livrée-je, pralno-pristno sukanćno blago, fino in najfinejše črno sukno za salonske oprave itd. razpošilla **proti povzetju** izneska kot poštena in solidna znana

tovarniška zaloga sukna

Siegel-Imhof

v Brnu.

Pojasnilo: Vsak odrezek je 3·10 m dolg in 136 cm. širok, tedaj popolnoma zadostuje za popolno moško (15-8) obleko.

Tudi se pošilja, kolikor kdo zahteva na metre. Jamči se, da se pošlje blago natanko po izbranem vzorcu.

Vzorci gratis in franko.

Vsi stroji za kmetijstvo in vinorejo!

Stiskalnice in mlini za olive, vinske in sadne stiskalnice, mlini za grozdje in sadje } najnovejša sestava v raznih velikostih.

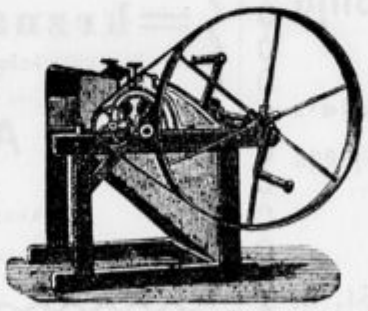

Mlatilnice, čistilnice in vitala, stroji za ropkanje turšice, sejalniki, orala itd. itd. Sušilne priprave za sadje in sočivje.

Škoporeznice v največji izbiri prodaja izvrstno izgotovljene in po tovarniških cenah

IG. HELLER, Dunaj,

Praterstrasse 78.

Katalogi in vsako pojasnilo na zahtevanje gratis in franko.

Razprodajalcem najugodnejši pogoji. (10—4)

Sposobni zastopniki se iščejo ter dobro plačajo.

Semena

zanesljivo kaliva.

Velikansko peso, nemško in domačo deteljo, vsake vrste trave, ribniški krompir in fižol itd. priporoča po **najnižji ceni**

IVAN PERDAN

V LJUBLJANI.

(3-2)

Poštna naročila se hitro razpošiljajo.

Veliko izbero in zalogo modernih

solnčnikov

navadnih in najelegantnejših, isto tako (9-1)

dežnikov

v vseh velikostih, izgotovljenih iz zanesljivo trpežnega blaga, priporoča **po čudovito nizkih cenah**

Ljubljana, Kranjsko. **L. MIKUSCH,** **Mestni trg št. 15.**

izdelovatelj solnčnikov in dežnikov.

Prejema vsakovrstna naročila na **kostum-solnčnike, preoblači in popravlja stare dežnike in solnčnike** trpežno **in po nizki ceni.** Naročila izven Ljubljane, tudi na posamne solnčnike ali dežnike, izvršuje točno po poštnem povzetji.

Razprodajalcem so na zahtevanje izvirni ceniki franko na razpolago.

Deller-jev

Edina zaloga in prodaja za vso Kranjsko pri

J. LININGER-ju

v Ljubljani, Rimska cesta 9.

radgonski

(24—6)

Najboljša namizna okrepčujoča pijača.

Zanesljivo zdravilno sredstvo proti kataru v dihalniku, prehlajenju želodca, zlati žili, protinu in glavobolu vsled prehlajenja (trganju).

najčistejši alkalični

Ne zamenjati z radenskio kislo vodo.

kislec (kisla voda).

V službo se sprejme na deželo

hlapec,

krepak in pošten; prednost ima tisti, kateri zná tudi **vrtnarska dela.** (3—3)

Kje? pové iz prijaznosti upravništvo tega lista.

Ponudba za zidarje.

Pri **župni cerkvi v Sv. Križi poleg Litije** je več

zidarskih popravil

potrebnih. Oni zidar, ki želi to delo prevzeti, pride naj na lastne troške ali si osebno ogledat, ali pa naj se pismeno dogovori s podpisanim cerkvenim predstojnikom, kakova so dela in kakovo plačilo.

Sv. Križ pri Litiji, 31. dan marca 1889.

J. Marolt,
župnik.

(4—3)

Jeden šop šagrin-usnja

od divje koze

gld. 6·50 in višje.

Velika zaloga najraznovrstnejšega usnja in **čevljarskih potrebščin** pri

Jul. Mojzesu

v Ljubljani: Židovska ulica št. 5, v Varaždinu: Frančiškanski trg 48.

Vnanja naročila izvršuje točno in pošlje po pošti ali železnici proti povzetju. (6—3)

Na prodaj je v Dolu (Lustthal)

lepa hiša v dva nadstropja

s posestvom vred

oboje vkup ali pa **vsako posebej.**

Hiša stoji na lepem prostoru poleg župnijske cerkve, je pripravna za **gostilniško obrt** ali za **prodajalnico** ter obseza **dve veliki** in **dve majhni sobi, dve kuhinji, dve kleti** in **hlev** za **6 glav.** Poleg hiše je **prostoren vrt** deloma obsajen s **sadnim drevjem. Vse zemljišče meri okoli šest oralov.**

Natančneje pové posestnik *Franc Habjan v Dolu št. 24.* (3-3)

Odlikovan: 1873, 1881.

Josip Deiller,

tovarna za cerkveno blago in razprodaja

cerkvenih oprav

na Dunaji VII., Zieglergasse 27.

Zastopnik **Franc Brückner.**

Proti **gotovi naročbi** se najtočneje izvršujejo vsakovrstne

cerkvene oprave

kot: **kazule, pluviali, dalmatike, velumi, štole, baldahini, zastave** itd., kakor tudi

celi ornati.

Za **pranje** in **popravljanje**

vsake vrste

slamnikov

se priporoča in tudi **kožuhovino** sprejema **v shrambo čez poletje**

Andr. Taškar,

krznar in popravitelj slamnikov.

Frančiškanske ulice štev. 8. Ljubljana. (2—2)

Prečastiti duhovščini in slavnemu **občinstvu** priporočam svojo **bogato zalogo**

klobukov in slamnikov

najnovejšega kroja in iz zanesljivo trpežnega blaga. Dalje imam v veliki izberi vsakovrstne **čepice** po najrazličnejših cenah.

Sprejemam in izvršujem vsakovrstna

krznarska dela,

ter shranjujem **kožuhovino** čez poletje.

Spoštovanjem

Anton Krejči,

klobučar in krznar.

Kongresni trg št. 8 v Ljubljani.

Gg. dijakom dovoljujem prednostne cene. (15-2)

Vinko Čamernik,

kamnosek v Ljubljani, Parne ulice štev. 9,

(začasna podružnica poleg mesarskega mostú)

priporoča se preč. duhovščini za naročila vsega v njegovo stroko spadajočega

cerkvenega dela

in gosp. stavbinim podjetnikom za raznotera **stavbinska dela.**

Slavnemu občinstvu priporoča veliko zalogo najokusneje iz različnih marmorjev izdelanih

nagrobnih spomenikov

po jako nizki ceni.

Na prodaj je tudi ravnokar **krasno izdelan,** nad tri metre visok prostostoječ

nagrobni spomenik

od kajnahtalskega kararskega in domačega črnega marmorja, dostojen vsakega odličnjaka.

Obljubuje čč. naročnikom po najnižjih cenah in s trpežnim blagom postreči.

S spoštovanjem

Vinko Čamernik,
kamnosek.

(3—3)

Andr. Druškovič

trgovina z železnino na mestnem trgu 10,

priporoča po zeló nizki ceni

okove za okna in vrata, štorje za štokadoranje, samokolnice, traverze in stare železniške šine za oboke, znano najboljši kamniški Portland- in Roman-cement, sklejni papir (Dachpappe) in asfalt za tlak, kakor tudi

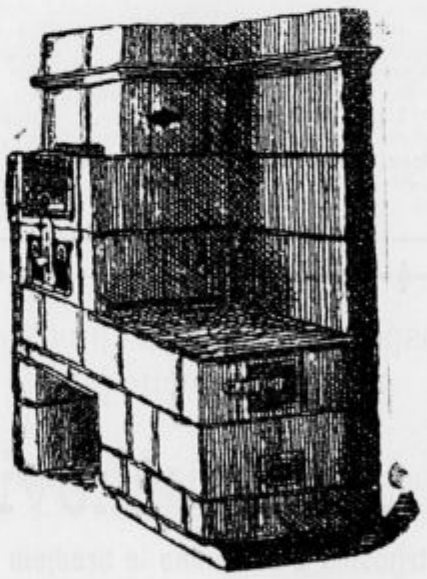

lepo in močno narejena

štedilna ognjišča

in njih posamezne dele.

Vodnjake za zabijati v zemljo, s katerimi je mogoče v malih urah in majhnimi stroški na pravem mestu do vode priti; ravno tako se tudi dobivajo **vsi deli za izkopane vodnjake, železne cevi in železoliti gornji stojali,** kakor tudi za lesene cevi **mesingaste trombe in ventile in železna okova.**

Za poljedelstvo: (14)

vsake vrste orodja, kakor: lepo in močno nasajeni plugi in plužna, železne in lesene brane in zobove zanje, motike, lopate, rezovnice, krampe itd.

Tudi se dobiva zmirom sveži dovski mavec (Lengenfelder Gyps) za gnojenje polja.

Razprodajam

po znižani ceni

vezenine (štikarije)

in galanterijsko blago.

Ob enem priporočam vsakovrstno

volno, prejo, vse snovi za šivanje in druga ročna dela, dalje predtiskarijo in izdelovanje nogovic na stroju.

Marija Drenik v Ljubljani,

v „Zvezdi“ hiša „Matice Slovenske.“

(9-1)

Izdajatelj: Matija Kolar. Odgovorni vrednik: Ignacij Žitnik. Tisk „Katoliške Tiskarne“ v Ljubljani.